

32. Шерех Ю. Року Божого 1946. Замість огляду українського письменства 1946 р. / Ю. Шерех // Арка. – 1947. – № 2–3. – С. 1–8.
33. Шерех Ю. Стили сучасної української літератури на еміграції / Ю. Шерех // МУР. – Зб. 1. – Мюнхен ; Карльсфельд, 1946. – С. 54–80.
34. Шерех Ю. Українська еміграційна література в Європі 1945–1949. Ретроспективи й перспективи / Ю. Шерех // Шерех Ю. Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології : у 3 т. – Т.1 / ред. рада : В. О. Шевчук [та ін.]. – Х. : Фоліо, 1998. – С. 196–235.
35. Шерех Ю. Хвильовий без політики (1933 – 13. V. – 1953) / Юрій Шерех // Нові Дні. – 1953. – Травень, ч. 40. – С. 2–6.
36. Яблонський М. Рецепція Т. Шевченка у творчості Петра Воляняка 1940-х років / М. Яблонський // Волинь філологічна: текст і контекст. Творчість Т. Шевченка: традиції і сучасність : зб. наук. пр. / упоряд. О. В. Яблонська. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – Вип. 18. – С. 158–169.

Яблонський Максим. Повесть Петра Воляняка «Михайло Танцюра»: особенности поэтики и стиля. В статье проанализирована незаконченная повесть Петра Воляняка «Михайло Танцюра», в частности ее идейно-художественные и стилевые особенности. Для поэтики произведения характерны автобиографизм, публицистичность, сильный антиимперский дискурс. Доказывается, что метафорическое мышление, элементы сатиры, а также народно-разговорная лексика – важные средства в идеологических акцентах текста. Рассмотрены социальные маски и роли персонажей (по К. Г. Юнгу). Проблема национальной идентичности рассмотрена как одна из основных в конфликте героев повести. Отмечается роль внесюжетных элементов (диалог-диспут, психологизированный пейзаж). Прослеживается, что интертекстуальность произведения создана активным использованием образов новеллы Мыколы Хвильового «Кот в сапогах» и поэтического сборника Т. Осьмачки «Скитские огни». Отмечается также яркие имагологические наблюдения Петра Воляняка.

Ключевые слова: литература третьей волны эмиграции, поэтика, стиль, публицистичность, автобиографизм, антиимперский дискурс, интертекстуальность, имагология.

Yablonsky Maxym. The Tale of Peter Volyniak «Michailo Tantsyura»: Features of Poetics and Style. In the article it is analyzed the unfinished story of Peter Volyniak «Michailo Tantsyura», including its ideological, artistic and stylistic features. To poetics of work is typical autobiographism, publicistic, marked anti-imperial discourse. It is proved that metaphorical thinking, elements of satire and people's spoken vocabulary are important means of ideological accents of text. It is emphasized on the social masks and roles of characters (by C. G. Jung). The problem of national identity is considered as one of the main conflict of heroes of the story. It is noted the role of such no plot elements as portrait, dialogue disputation, psychologies landscape. It is traces that intertextuality of work ensured active involvement images of Khyvylovy's short story «Puss in Boots» and the poetry collection of T. Osmachka's «The fire of scythe». It is also emphasised vivid imagological observations of Peter Volyniak.

Key words: third wave of emigration literature, poetics, style, publicistic, autobiographism, anti-imperial discourse, intertextuality, imagology.

Стаття надійшла до редколегії
12.10.2015 р.

УДК 821.161.2.09

Ольга Ільченко

**Верховинський колорит українського письменства
крізь призму літературознавчих пошуків
(рецензія на монографію Бикової Т. В. «Верховино, світу ти наш...»*)**

До актуальних напрацювань сучасного літературознавства належить інтерес до вираження різних моделей просторової дійсності. Саме тому посилення наукових пошуків у річищі розв'язання проблеми локального тексту в літературі є цілком закономірним і новочасним. Сприйняття його як

© Ільченко О., 2015

* Бикова Т. В. «Верховино, світу ти наш...»: гуцульський текст української літератури першої третини ХХ століття : монографія / Т. В. Бикова. – К. : Четверта хвиля, 2015. – 424 с.

своєрідного тексту-конструктора, який відображає специфіку, неповторність того чи іншого локусу й виступає його знаковою маніфестацією, бере свій початок від праць В. Топорова, пов'язаних із функціонуванням петербурзького тексту в художній літературі. В українській літературі до нього долучилися на прикладі вивчення локальних текстів В. Левицький, С. Ушневич, О. Філатова – київського, Л. Оляндер, Н. Плетенчук – волинського, С. Андрусів, М. Гнатюк – львівського, Я. Цимбал – харківського, Кур'янов С. – кримського та ін.

У зв'язку з тим, що в їхніх роботах феномен локального тексту досліджується здебільшого в контексті аналізу історико-літературної проблематики або окремого періоду, або етапу творчості конкретного митця слова, або тенденцій розвитку літератури загалом, постала потреба вивчити межі функціонування певного локального тексту в українській літературі, довести його поліваріантність, основні риси й життєздатність у світовому літературному просторі.

Стратегія наукового пошуку розкривається в архітектоніці монографії: у передмові авторка вмотивовує методологічну основу та окреслює межі дослідницького поля, робить аналітичний огляд основних праць попередників і визначає власну мету й завдання, реалізовані в чотирьох розділах роботи.

Перший, теоретичний, розділ формує наукове підґрунтя дослідження, демонструє плюралістичність підходів науковців до понять «метатекст», «локальний текст», «регіональний текст». На основі теоретичних напрацювань учених Т. В. Бикова визначає основні критерії організації поняття «метатексту», а, власне, метатекст дефініції «Гуцульщина як текст» характеризує як текст вищої категорії, що розкрив свої художні властивості в декількох літературних напрямках і стильових течіях, а також був представлений у всіх родах і жанрах літератури.

Цікавим, на нашу думку, є залучення синергетичного підходу, який дає змогу органічно включити в дослідницький простір як твори, що мають незаперечне естетичне значення, так і велику кількість невідомих зразків забутих нині письменників. Слід відзначити наукову ретельність дослідниці: список використаних джерел сягає майже п'ятсот позицій – у поле обсервації авторки потрапили як відомі (Б. Лепкий, О. Маковей, М. Коцюбинський, Леся Українка, І. Франко, Марко Черемшина та ін.), так і майже невідомі нині письменники (Леся Верховинка, К. Малицька, М. Матіїв-Мельник, П. Шекерик-Доників, Ю. Шкрумеляк).

У тексті проаналізовані найбільш репрезентативні, із погляду дослідниці, автори та твори. Аналіз їхнього текстуального діапазону в монографії відбувається за трьома тематичними напрямками. Передусім, у контекст дослідження залучено площину суспільно-історичної проблематики гуцульського тексту, що охоплює літературознавчу оцінку творів, які стосуються найвизначніших історичних, суспільних, громадсько-політичних подій того часу.

Авторка незаперечно констатує, що художні твори, об'єднані цією тематичною площиною, підтверджують факт національного відродження Гуцульського краю, що проявлявся в його специфічних державницьких виявах – діяльність січових стрільців та створення незалежної Гуцульської Республіки 1918–1919 рр., а також поступову зміну настроїв, пов'язану із втратою можливостей жити у власній незалежній державі.

Наступна (культурологічна) площина, яку визначає науковець у гуцульських текстах, дала змогу охарактеризувати Гуцульщину в ракурсі опрацювання різних мотивів: гумористичного як засобу відображення гуцульської картини буття, танатологічного у зв'язку з мотивом любові на основі оцінки відображення в художньому тексті співвідношення чоловічого й жіночого світобуття, а також окремо досліджено художній вияв мотиву подвижницької місії гуцула початку ХХ ст. і наслідки його появи для розвитку відповідної теми в українській літературі загалом.

Площина міфологічної проблематики, окреслена в четвертому розділі, у поєднанні з екзистенційною та метафізичною дала змогу Тетяні Биковій охопити коло мотивів, пов'язаних з авторськими творчими інваріантами вияву Гуцульщини.

У вищезазначених розділах виявляється як високий фаховий рівень дослідниці, так і її захоплення темою. Це відчувається в стилі викладу, у прагненні бодай побіжно згадати талановитих митців, якими має пишатися українська література, творчість котрих повинна популяризуватися, вивчатися фахівцями.

Глибокий аналіз окремих творів, що мотивує виважені й аргументовані висновки в роботі, не відкидає простоти викладу наукового матеріалу, виявляє ґрунтовні знання авторки літературного процесу означеного періоду.

Варто зауважити, що це перше в українському літературознавстві комплексне системне дослідження художнього вияву гуцульського тексту української літератури першої третини ХХ ст. як ідейно-художнього та стильово-самобутнього феномену.

Порушені в монографії питання можуть стати предметом фахової дискусії, але це ще одне свідчення на користь того, що монографія «Верховино, світку ти наш...»: гуцульський текст української літератури ХХ століття» Тетяни Бикової є неординарним дослідженням, яке розв'язує важливу наукову проблему й водночас містить перспективу для подальшого наукового пошуку.

Рецензія надійшла до редколегії
24.11.2015 р.